

Михајло И. Пупин (1858 – 1935), српско-амерички научник, истраживач, професор, писац, дипломата, а пре свега родољуб који је живео у Америци као исељеник очувао виталност и чврстину свог националног духа. Као многи исељеници из Европе, Пупин је дошао као дете у Америку без знања енглеског језика и пара. Мукотрпним и поступним радом је градио свој пут у свет науке који је описао у књизи „Од пашњака до научењака“ за коју је добио Пулицерову награду 1924. године. Градски научну каријеру, Пупин није заборавио своје порекло. Веома често је истицао важност очувања српског етничког идентитета и културног наслеђа. Постао је почасни конзул Краљевине Србије 1911. године и дао велики допринос мировном споразуму у Паризу 1919. године након завршетка Првог светског рата. У Америци је основао и подржавао многа друштва и организације (Слога, Свесна Србадија и Српска народна одбрана) које су помагале свој народ у Америци и отаџбини. Дуго је радио на уједињавању српских добротворних друштва како би она постала јача и ефикаснија у свом раду. Коначно, друштва Слога, Слобода и Свесна Србадија су се ујединиле са Српским православним савезом Србобраном и добиле назив Српски народни савез на конвенцији 1929. године. На тој конвенцији Пупин је постао њен почасни председник. Српски народни савез је данас најстарије српско добротворно друштво на северно-америчком континенту који издаје *Американски Србобран* најстарије српске новине које излазе у континуитету од 1906. године.

Када је Михајло Пупин постао почасни председник Српског народног савеза, свештеник Милован Шундић из Лорена је посетио Пупина у Њујорку и том је приликом разговарао са њим. Овај разговор је објавио *Американски Србобран* 27. маја 1930. године под насловом „Мој први сусрет и разговор са професором Пупином.“ Свештеник Шундић је прво питао професора Пупина о нашим просветним и национално-верским приликама у Америци. Пупин је одговорио:

„Наш исељенички народ потребан је нашој старој отаџбини, из много разлога, јер су Срби исељеници као и велики део осталих Јужних Словена у свакој прилици доказали, да им и у туђем свету отаџбина лежи на срцу.

Данас наша отаџбина треба дуги низ година напорног и стваралачког рада да се привредно подигне до оне висине до које се наш народ уздигао у херојству и родољубљу, док се борио за своју слободу и јединство.

Наш народ има великих врлина и високих моралних особина које су добро уочили највећи културни народи, па су нам због тога и постали пријатељи. Наш народ има и својих мана, али без тих мана нису ни други народи, који су много просвећенији од нас. Ми живимо у Америци и Американци су велики пријатељи нашег народа. То пријатељство није основано ни на чему другом, него баш на тим добрим особинама које су видљиво истакнуте код нашег народа. Покојни Вилсон, бивши председник Сједињених Америчких Држава, био је врло бистар човек и паметан државник а постао је пријатељ нашег народа само за то, што је ценио велике душевне особине које су Срби

Разговор с професором Михајлом Пупином

показали у борби за слободу своју и своје једнокрвне браће.

Омладину наших исељеника ми не можемо потпуно очувати од американизације, нити нам је то и потребно. Али морамо радити да наша омладина не изгуби оне добре особине које поседује наша нација. Те особине потребне ће бити у првом реду нашој омладини лично, па онда америчкој нацији, а затим њихова корисност допреће и до наше старе домовине. Први васпитач наше омладине треба да буде мајка. Ја сам данас Американца и ево ме Американци почашћавају свим почастима

као прве своје синове. Овде сам школу свршио и целог себе дао Америци и човечанству. Али никад нисам заборавио да сам Србин, нити сам икада престао бити пријатељ српског народа, него сам увек радио за његово добро. То није никад мени сметало да ме Американци увек имају као свога рођеног сина. А једини учитељ за национални карактер моје душе била је моја покојна мајка. И оно што ми је она у раном детињству рекла да будем то сам и остао, остао сам Србин и православни хришћанин. То ми ништа није сметало код Американаца па неће сметати ни овој нашој деци која ће се потпуно американизирати.

Они који су позвани да васпитају нашу омладину у верском и националном духу, а то су наши свештеници и национална потпорна друштва са епархијом и савезима на челу, требају да поведу бригу, да упуте нашу омладину правим путем, да и као синови америчке нације остану верни својој вери и одани пријатељи свом народу. Наша деца макар се потпуно американизирали, не требају заборавити своје порекло нити презрети оне велике душевне особине, које наш народ поседује, а које нам као добре признају и поштују сви културни народи, а у првом реду Американци. И америчкој нацији биће корисне те велике особине да јој их унесе у њену националну душу ови млади грађани које јој наша нација стицајем прилика мора дати. Нашој домовини на Балкану биће од особите користи пријатељство и оданост ових

наших младих Американаца и њиховог потомства. Наша држава има данас велики интерес да помогне наша друштва а особито Епархију и свештенство, да корисно послуже нашим исељеницима, да се наше верске и просветно-националне институције овде учврсте, док се народ навикне да их схвати као потребне и чува као своју светињу. Једном речју док осети потребу да их свесрдно помаже.“

О себи лично господин Пупин каже овако: „Када сам дошао у ову земљу мислио сам шта да радим?! Американци су брзи људи. Брзи на послу, брзи у речи, брзи на делу. Наши Европјаци и остали кад су долазили у Америку нису се много предомишљали, него су одмах трчали са Американцима, али су Американци били бржи па су наши само за њима каскали или се уморили па пали. Ја сам размисљао како да се такмичим са Американцима. Ноге су ми биле слабе за трку. Нисам смео трчати, осетио сам јачину у мозгу у памети и ја сам тим органом почео утакмицу са њима и ту показао своју снагу и ево још и данас ноге ме добро не служе, али ме мозак није изневерио. Још се осећам млад. Још желим да будем млад. И старам се да се чувам од старости и надам се да ћу се још дуго очувати.“

О Богу, души и вери Пупин каже овако: „Скоро између свих планета наша земља најмања је али научници веле да ни на једној планети нема тако развијеног живота као што га наша земља има. Ето гледајте сунце како је сјајно и велико, па и много других сунаца, али на њима нема овог живота какав наша земља поседује. Оно што нашој земљи даје снагу и живот то је наша душа, људска душа. Ту људску душу и људски ум дао нам је Бог. Погледајмо све животиње, а погледајмо човека и помислимо какав би наш земаљски живот изгледао да нема душе, праве божанске душе. А кад та душа не би имала вере какви би тек били људи?! Каква би тек била земља?! Душа без вере у Бога не ваља и не постоји као душа.

Ми у науци познајемо много закона. Ништа на земљи не треба сматрати за ситницу. Све је састављено из малих, ситних ствари. Али те ситне ствари хармонично уређене и правилним законима сложене чине, врло, врло велике и крупне ствари. Ми научници познајемо много закона по којима се те ствари и стварчице слажу и разлажу и у разне функције приводе, но ипак ми знамо да постоји још један велики и високи мудри закон, који ми никако не можемо нашим умом достићи. Тај закон чини нас људе много зависним од њега, па зато и требамо пред тим законом бити покорни. Понављам, да наш дух, наш разум, наша душа - без вере не вреде ништа и не представљају ништа. А са вером представљају велику силу, моћ и величину. Дакле вера нас упознаје и са највећим непознатим законима и њиховим великим законодавцем – са Богом.“

Овај разговор са Пупином је показао колико је важно сачувати свој етнички идентитет и културно наслеђе јер оно може помоћи како свом тако и другим народима. Као што је закључио свештеник Шундић на крају разговора, следећи Пупинову мудрост - српски народ где год живео неће бити изгубљен ни за веру, ни за отаџбину, ни за самог себе.

Милош Раствојић